

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 141/09-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. augusta 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Jána Lubyho a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť Š. Á., N., zastúpeného advokátkou JUDr. G. N., N., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 22/2007, za účasti Okresného súdu Bratislava I, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Š. Á. na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 22/2007 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 22/2007 konať bez zbytočných prieťahov.

3. Š. Á. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € [slovom tisícpäťsto eur (45 189 Sk)], ktoré mu j e Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť Š. Á. trovy konania v sume 292,38 € (slovom dvestodevät'desiatdva eur a tridsaťosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. G. N., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. februára 2009 doručená s'ťažnosť Š. Á., N. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. G. N., N., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 22/2007.

Zo s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ sa žalobným návrhom zo 4. apríla 2005, doručeným okresnému súdu 15. apríla 2005, domáhal zaplataenia peňažnej sumy 1 128,59 € (34 000 Sk) s príslušenstvom proti J. Š., B., a M. M., B. (ďalej len „žalovaní“).

Okresný súd v predmetnej veci vydal 29. novembra 2005 platobný rozkaz sp. zn. 1 Ro 1168/2005. Keďže platobný rozkaz sa nepodarilo doručiť obidvom žalovaným, okresný súd ho uznesením z 18. mája 2006 zrušil. Následne bola vec okresným súdom zaevidovaná pod sp. zn. 11 C 22/2007.

S'ťažovateľ uviedol, že „od dátumu zrušenia platobného rozkazu v predmetnej veci, t.j. od 18. 05. 2006 napriek tomu, že navrhovateľ splnil všetky zákonom predpísané náležitosti potrebné na to, aby súd o jeho návrhu konal, nedošlo zo strany tunajšieho súdu k realizácii úkonu vo veci samej, čo považujeme za neprimerané priet'ahy v konaní.

Z uvedeného vyplýva, že príslušný súd nevykonal vo veci žiadny úkon už vyše dva a pol roka, čo je neprimerane dlhá doba.“

Sťažovateľ podal 11. novembra 2008 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 22/2007, na ktorú však odpoveď do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu nedostal.

Podľa názoru sťažovateľa došlo postupom okresného súdu v označenom konaní k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 22/2007, prikázal okresnému súdu, aby v tomto konaní konal bez zbytočných prietahov, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € a úhradu trov konania v sume 292,38 €.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 141/09-10 z 23. apríla 2009 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí.

Predsedníčka okresného súdu na základe výzvy ústavného súdu v prípise sp. zn. Spr 3198/09 z 18. mája 2009 doručenom ústavnému súdu 25. mája 2009 k priebehu konania vedeného pod sp. zn. 11 C 22/2007 okrem iného uviedla:

«Dňa 15. 04. 2005 bol tunajšiemu súdu doručený návrh na začatie konania v právnej veci navrhovateľa Š. Á. proti odporcovi 1. J. Š., 2. M. M., ktorý bol zapísaný pod sp. zn. 1 Ro 1168/2005. Dňa 20. 04. 2005 súd uznesením, č. k. 1 Ro 1168/2005-12 vyzval

navrhovateľa na opravu a doplnenie návrhu na začatie konania. Dňa 02. 05. 2005 doručený doplnený návrh na začatie konania. Dňa 29. 11. 2005 súd vydal platobný rozkaz, č. k. I Ro 1168/2005-17. Dňa 08. 02. 2006 pokyn na zisťovanie pobytu odporcu, nakoľko zásielka sa súdu vrátila s poznámkou adresát (odporca) neznámy. Dňa 17. 02. 2008 (správne má byť 2006, pozn.) oznámenie Registra obyvateľov Slovenskej republiky. Dňa 15. 02. 2006 oznámenie Generálneho riaditeľstva zboru väzenskej a justičnej stráže. Dňa 13. 03. 2006 súd uznesením, č. k. I Ro 1168/2005-23 ustanovil odporcovi opatrovníka. Dňa 18. 05. 2006 súd uznesením, č. k. I Ro 1168/2005-25 zrušil platobný rozkaz. Dňa 05. 02. 2007 bol predmetný spis prevedený do registra C. Dňa 23. 04. 2007 spis lehota. Dňa 24. 04. 2007 súd uznesením, č. k. 11 C 22/2007-30 zrušil uznesenie, č. k. I Ro 1168/2005-23 zo dňa 13. 03. 2006. Dňa 17. 05. 2007 súd požiadal Tatra banku, a. s. o súčinnosť. Dňa 28. 05. 2007 doručené vyjadrenie Tatra banky, a. s. Dňa 04. 06. 2007 súd uznesením, č. k. 11 C 22/2007-37 upravil účtáreň Okresného súdu Bratislava I, aby vykonala úhradu poplatku vo výške 952,- Sk v prospech Tatra banka, a. s. Dňa 13. 06. 2007 úradný záznam o úhrade súdneho poplatku. Dňa 07. 05. 2009 nariadený termín pojednávania na deň 29. jún 2006 (správne má byť 2009, pozn.) o 12.30 hod. Dňa 07. 05. 2009 súd predvolal účastníkov konania na nariadený termín pojednávania.»

V súvislosti s uvedeným predsedníčka okresného súdu konštatovala, že «predmetné konanie je poznačené prietahmi v konaní, čo možno považovať v danej veci za objektívny prietah, ktorý bol spôsobený predovšetkým vysokým nápadom vecí v oddelení vyššieho súdneho úradníka, zákonného sudcu, ako aj nedostatočným personálnym obsadením sudcov na civilnom úseku tunajšieho súdu. Vzhľadom na vysoký nápad v oddelení „11C“ a pretrvávajúci veľký počet nevybavených vecí v oddelení 11C sa jednotlivé časové úseky medzi úkonmi sudkyne a vyšších súdnych úradníkov predĺžili.»

Zároveň ústavnému súdu oznámila, že „som pristúpila k sledovaniu veci a požiadala som zákonného sudcu o konanie vo veci tak, aby k ďalším prietahom v konaní nedochádzalo. Nakoľko zaťaženosť súdneho oddelenia resp. jednotlivých civilných sudcov nemôže byť dôvodom na porušenie práva účastníka konania garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, mám za to, že predmetné konanie je poznačené zbytočnými prietahmi avšak

objektívneho charakteru. Ide o spor, ktorým sa účastník domáha zaplataenia peňažnej sumy.“.

Rovnaké procesné úkony, ktoré sú uvedené vo vyjadrení okresného súdu, zistil aj ústavný súd z predloženého súvisiaceho spisu okresného súdu. Navyše ústavný súd zistil, že pojednávanie nariadené na 29. jún 2009 okresný súd odročil na 5. október 2009.

Právna zástupkyňa sťažovateľa reagovala na vyjadrenie okresného súdu podaním doručeným ústavnému súdu 8. júna 2009, v ktorom okrem iného uviedla, že *„je neprijateľné ospravedlňovať nečinnosť zaťaženosťou súdneho oddelenia. Je povinnosťou súdu zabezpečiť účastníkovi zákonného sudcu tak, aby nedošlo k zbytočným prieťahom v konaní. Súd musí prerozdeľovať spory jednotlivým sudcom tak, aby v žiadnom prípade nedošlo k prieťahom. Účastník konania nemôže byť ukrátený na svojich ústavných právach zlou organizáciou súdu.“.*

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 22/2007.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného

súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (IV. ÚS 195/02).

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ako súčasť prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Ústavný súd konštatuje, že predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o sťažovateľovom návrhu na zaplatenie peňažnej sumy 1 128,59 € s príslušenstvom (ide o pohľadávku sťažovateľa vyplývajúcu z jeho zmluvného vzťahu so žalovanými). Takéto konanie nemožno hodnotiť ako právne zložité, pretože tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, pričom doterajší priebeh namietaného konania nenaznačuje, že ide o konanie skutkovo zložité. Skutková a právna

zložitost' teda podľa názoru ústavného súdu nemá negatívny vplyv na doterajšiu dĺžku namietaného konania. Napokon ani okresný súd sa vo svojom vyjadrení neodvolával na zložitost' napadnutého konania.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní vedenom okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Ústavný súd konštatuje, že nezistil nijaké skutočnosti, ktoré by mohli byť pripísané na ťarchu s'ťažovateľa v súvislosti s doterajším priebehom konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska namietaných zbytočných priet'ahov spôsobených okresným súdom, ale aj z hľadiska doterajšieho priebehu súdneho konania.

Ústavný súd z obsahu s'ťažnosti s'ťažovateľa, vyjadrenia predsedníčky okresného súdu obsahujúceho podrobnú chronológiu úkonov okresného súdu a najmä z predloženého súdneho spisu zistil, že v doterajšom priebehu konania, a to od podania návrhu, t. j. od 15. apríla 2005, až do nariadenia prvého pojednávania vo veci samej, t. j. 29. júna 2009, okresný súd nepostupoval tak, aby mohol o veci s'ťažovateľa právoplatne rozhodnúť v primeranom čase. Z prehľadu spisu sp. zn. 11 C 22/2007 totiž vyplýva, že v období od 24. apríla 2007 do 7. mája 2009 (viac ako 2 roky) bol okresný súd vo veci bez ospravedlniteľného dôvodu nečinný (jeho činnost' sa obmedzila na zisťovanie, či bol uhradený súdny poplatok), pričom vo veci vykonal aj neefektívne úkony v súvislosti s ustanovením opatrovníka žalovaným (keď uznesením z 13. marca 2006 ustanovil žalovaným opatrovníka, ktoré následne uznesením z 24. apríla 2007 zrušil).

Ústavný súd vzal na vedomie, že aj predsedníčka okresného súdu pripustila, že *„predmetné konanie je poznačené priet'ahmi v konaní, čo možno považovať v danej veci za objektívny priet'ah, ktorý bol spôsobený predovšetkým vysokým nápadom vecí v oddelení vyššieho súdneho úradníka, zákonného sudcu, ako aj nedostatočným personálnym obsadením sudcov na civilnom úseku tunajšieho súdu“*. Citovanú argumentáciu ale ústavný

súd neakceptoval s poukazom na svoju konštantnú judikatúru (I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03, I. ÚS 145/03), podľa ktorej ani preťaženosť sudcov nemožno zohľadniť ako dôvod ospravedlňujúci voči občanovi inak zbytočné prietahy v konaní o jeho veci. Námietka veľkého množstva nevybavených a nerozhodnutých vecí nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (I. ÚS 50/01, I. ÚS 119/03).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 22/2007 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 22/2007 konal bez zbytočných prietahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ v petite sťažnosti žiada, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €. Uplatňovanú sumu zadosťučinenia odôvodňuje tým, že v dôsledku nečinnosti okresného súdu mu bolo znemožnené odporovať právnym úkonom žalovaných, ktorými previedli svoj majetok na tretie osoby, a tak ukrátili uspokojenie jeho pohľadávky.

Pri určovaní výšky finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce porušenie označeného práva (najmä obdobie zbytočných prietáhov v konaní) ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. G. N. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich v zhode s návrhom právnej zástupkyne sťažovateľa vyčíslil sumou 245,70 € (vypočítanou zo základu priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 €), a to za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), t. j. 2-krát 115,90 € a 2-krát 6,95 € za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľa je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, podľa § 18 ods. 4 vyhlášky ústavný súd rozhodol o zvýšení uvedenej odmeny o daň z pridanej hodnoty 19 %, v sume 46,68 €, t. j. priznal úhradu trov konania v celkovej sume 292,38 €.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. augusta 2009